ایران

صاحب امتیاز:
خبرگزاری جمهوری اسلامی
مدیر مسئول: محمدحسن روزی‌طلب
جانشین مدیر مسئول و سردبیر: کمیل نقی‌پور

تلفن: ۸۸۷۶۱۷۲۰ نمابر: ۸۸۷۶۱۲۵۴ ارتباط مردمی: ۸۸۷۶۹۰۷۵
پیامک: ۳۰۰۰۴۵۱۲۱۳ روابط عمومی / نشانی: تهران خیابان خرمشهر، شماره ۲۰۸
صندوق پستی: ۵۳۸۸-۱۵۸۷۵ / امور مشترکین: ۸۸۷۴۸۸۰۰
چاپ: چاپخانه‌های همشهری، شرکت چاپ جام‌جم
سازمان آگهی‌های روزنامه ایران: دارنده گواهینامه ایزو ۹۰۰۱ از شرکت NISCERT
پذیرش سازمان آگهی‌ها: ۱۸۷۷ (۰۲۱)
انتشارات مؤسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران: ۵-۸۸۵۴۸۸۹۲
http://irannewspaper.ir

اذان ظهر ۱۲/۱۸ | اذان مغرب ۱۷/۵۶ | نیمه شب شرعی ۲۳/۳۵ | اذان صبح فردا ۵/۳۴ | طلوع آفتاب فردا ۷/۰۰

سخن روز

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله):
هر کس بر مصیبت‌های این دختر (زینب) بگرید، همانند کسی است که بر برادرانش، حسن و حسین گریسته باشد.

الخصائص الزینبیه ص ۱۵۵

شاهد افزایش شاعران فارسی‌زبان در تاشکند هستیم

جعفرمحمدترمیذی: ادیبان کلاسیک ازبک بسیار تحت‌تأثیر ادبیات فارسی بوده‌اند. پس از فروپاشی شوروی، ادبیات ازبک مدرن شد و تحت‌تأثیر ادبیات روسی قرار گرفت و از سنت‌های کلاسیک و پیوند با فارسی دور شد. شاعران عروض را از یاد بردند و این امر پیوند آنها را از ادبیات فارسی گسست. خوشبختانه پس از استقلال، شاهد بازگشت ازبکان به سنت ادبی شدیم و امروز غزل در میان شاعران ازبکستان درخشش یافته و آموزش زبان فارسی نیز در دانشگاه‌ها تقویت شده است. آنچنان که شاهد افزایش شاعران فارسی‌زبان در تاشکند هستیم، امروزه رشته زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌های تاشکند، ترمیذ، سمرقند و فرغانه دایر است و حدود ۵۰۰ شاعر فارسی‌زبان در این کشور داریم.

بخشی از گفته‌های این شاعر و استاد دانشگاه خاورشناسی تاشکند در ایبنا

هیچ چیز فریبنده‌تر از تظاهر به فروتنی نیست. خیلی وقت‌ها فروتنی در حکم بی توجهی به نظر دیگران است، گاهی هم به رخ کشیدن است به شکل غیرمستقیم.

غرور و تعصب، جین آستین

نگاره

رضا بدرالسماء

حماسه حضرت زینب(س)

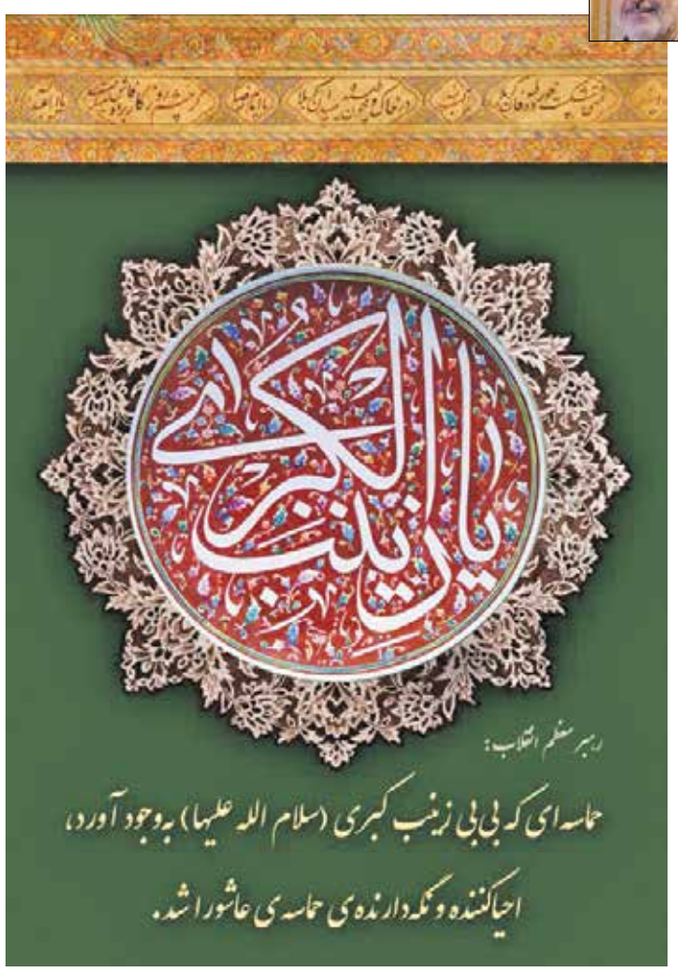

فضای مجازی

فرارسیدن سالروز درگذشت مردی که از او به‌عنوان پدر انیمیشن ایران یاد می‌کنند، تکمیل سرداب حرم امام جواد(ع) و البته انتشار خبر بهبود نسبی عبدالله انوار که روز گذشته بستری شدن وی را در بیمارستان اطلاع‌رسانی کرده بودیم بخشی از مطالبی هستند که در مجازی امروز می‌خوانید.

■ یاد

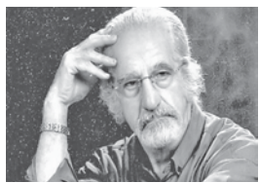

امروز سالروز درگذشت مردی است که نامش به‌عنوان پدر انیمیشن ایران در تاریخچه هنر سرزمین‌مان درج شده است. استاد اسفندیار احمدیه متولد ۱۳۰۷ در محله پامنار تهران بود. او به مدت ۲ سال از ۱۳۲۴ تا ۱۳۲۶ به تعلیم نقاشی پرداخت. سپس در سال ۱۳۲۶ به هنرستان کمال الملک رفت و از حضور چهره‌های شناخته شده آن روزگار بهره‌مند شد. احمدیه به علت شاگردی در نزد شاگردان کمال‌الملک و نیز به علت همفکری با این جریان مهم نقاشی معاصر ایران از جمله هنرمندان پیرو این مکتب به شمار می‌آید. وی را بانی انیمیشن در ایران و پدر این هنر می‌دانند که در سال ۱۳۳۶ با ساخت دو فیلم «ملانصرالدین» و «قمر مصنوعی» نام خود را به‌عنوان بنیانگذار نقاشی متحرک در ایران به ثبت رساند. احمدیه این دو فیلم را با مداد طراحی کرده و به مدت ۲ دقیقه به حرکت درآورده بود! احمدیه در سال‌های پایانی دهه ۳۰ و سال‌های آغازین دهه ۴۰ آثار زیادی در زمینه نقاشی متحرک به وجود آورد. این هنرمند کشورمان باوجود کهولت سن، تا روزهای پایانی عمر خویش نیز همچنان در مرکز آفرینش‌های هنری صبا به تولید انیمیشن مشغول بود و از تلاش و فعالیت برای اعتلای این هنر در کشور فروگذار نکرد. احمدیه در نهایت هفدهم بهمن ماه سال ۱۳۹۰ در ۸۳ سالگی زندگی بر اثر بیماری اختلال خونی را وداع گفت.

■ تکمیل سرداب حرم امام جواد(ع)

خبر خوب برای زائران حرم امام جواد(ع) اینکه سرداب امام جواد علیه‌السلام در ضلع شمالی حرم امامین جوادین علیهم‌السلام تکمیل و آماده میزبانی از زائران شده است. بخشی از این سرداب در ایام اربعین سال‌جاری نیز برای زیارت بانوان بازگشایی شد و پس از پایان مراسم اربعین درهای آن بسته و عملیات تکمیل سرداب صورت گرفت و اکنون آماده بهره‌برداری است. سرداب امام جواد علیه‌السلام با مساحتی بالغ بر یک هزار و ۲۰۰ مترمربع در ضلع شمالی حرم کاظمین قرار دارد و برای افزایش فضای زیارتی در ایام مناسبتی احداث شده است.

■ بهبود نسبی تهران‌شناس مشهور

روز گذشته خبری مبنی بر بستری شدن عبدالله انوار، تهران شناس معروف در بیمارستان منتشر شد و یکی از دوستان نزدیکش گفته بود که وی به‌دلیل عارضه کلیوی در بیمارستان بستری شده است. در همین رابطه ایسنا گپ‌وگفت کوتاهی را با این پژوهشگر و نسخه‌پژوه منتشر کرده که انوار در آن گفته: «کلیه‌هایم مشکل پیدا کرده است؛ سن بالا رفته و کلیه‌ها دیگر فعالیت قبل را ندارند.» وی در ادامه از مرخصی خود خبر داده و اینکه قرار شده دوران نقاهت را در منزل سپری کند. سیدعبدالله انوار، متولد سال ۱۳۰۳ تهران، ریاضیدان، منطقدان، موسیقیدان، تاریخدان، فلسفه پژوه، تهران‌شناس، حقوقدان، نسخه‌پژوه، نسخه‌شناس، ادیب، فهرست‌نویس، متخصص متون کهن و در یک‌کلام جامع معقول و منقول ایرانی است. او بیش از ۲۰ سال رئیس بخش نسخ خطی کتابخانه ملی ایران بود و در طول دوران کاری خود حدود ۱۰ جلد فهرست نسخه‌های خطی به فارسی و عربی را تدوین کرد. انوار یکی از حروف (مجلدات) لغت‌نامه دهخدا را نیز تدوین کرده است. او مسلط به سه زبان عربی، انگلیسی و فرانسه است. عبدالله انوار، دارای تصحیحات بسیاری است که از مهم‌ترین و مشهورترین آنها می‌توان به جهانگشای نادری اشاره کرد.

■ «بیلی سامرز» در نقش استیون کینگ

کمپانی برادران وارنر قصد دارد با اقتباس از رمان «بیلی سامرز» استیون کینگ یک فیلم سینمایی بسازد. برادران وارنر امتیاز این کتاب پرفروش را خریده است. این پروژه توسط کمپانی «بد روبات» متعلق به جی جی آبرامز و «اپین وی» لئوناردو دی کاپریو ساخته می‌شود. اگر همه چیز خوب پیش برود می‌توان تصور کرد آبرامز کارگردانی فیلم را برعهده بگیرد و دی‌کاپریو هم در نقش اصلی جلوی دوربین برود. پیشتر صحبت از این بود که این داستان در قالب یک سریال کوتاه ساخته شود اما حالا ساخت فیلم سینمایی از آن مد نظر قرار گرفته است. «بیلی سامرز» استیون کینگ موفق شد در صدر پرفروش‌ترین‌های نیویورک تایمز بنشیند و به انتخاب بسیاری از منابع، بهترین کتاب سال ۲۰۲۱ بود و به یکی از کتاب‌های پرفروش آمازون در همان سال هم بدل شد.

ظرفیت کتابخانه‌های مساجد را دست کم نگیریم

کلمه

علی‌الله سلیمی
نویسنده و منتقد ادبی

به هر یک از شهرها و روستاهای کشورمان که پا بگذاریم، یکی از نشانه‌های آشنا و معنوی آن دیار که توجه هر مسافر و تازه‌واردی را به خود جلب می‌کند، مناره‌های باشکوه مساجد است که آرامش دلپذیری را به روح و جان‌مان هدیه می‌کند. از قدیم‌الایام در دیار مسلمانان رسم و آیین چنین بوده که مسافران غریب با ورود به شهری که شناخت چندانی از آن نداشتند، اول از همه سراغ مسجد جامع یا مساجد شهر را می‌گرفتند تا در پناه شبستان آمیخته به عطر و بوی معنویت، آرامش و دل‌آسودگی حضور در شهری غریب را کسب کنند و بعد به سراغ کار و بار خود بروند. در این میان، آن گروه از مسافران که از نعمت سواد برخوردار بودند، به گوشه مسجد و اغلب اطراف منبر و محراب سرک می‌کشیدند تا کتابخانه یا جایی را که کتاب‌ها در آنجا نگهداری می‌شود بیابند و دمی با کتاب‌ها، که اغلب در زمینه‌های علوم قرآنی و سیره و حدیث بوده خلوت کنند. با گشت‌وگذاری در منابع تاریخی مرتبط با موضوع کتابخانه‌های مساجد، می‌توان با قاطعیت گفت تعیین تاریخ ایجاد نخستین کتابخانه مسجد کار دشواری است. به نظر می‌رسد که هنگام بحث درباره کتابخانه‌های اسلامی به جای تأکید بر نخستین کتابخانه، باید به بزرگ‌ترین آنها اشاره داشت؛ چراکه در قرون اولیه اسلامی کتابخانه‌های بسیاری به طور همزمان در سرزمین‌های اسلامی ایجاد شد. شواهد نشان می‌دهد کتابخانه‌های مساجد طی قرن دوم هجری به وجود آمده و تا قرن نهم با قوت به فعالیت خویش ادامه دادند. در اواسط قرن دوم هجری، مسلمانان به نگارش و تدوین کتاب بویژه در زمینه علوم قرآنی و سیره و حدیث اهتمام ورزیدند و در اواخر همین قرن کتاب‌هایی در سایر موضوعات از جمله سیره رسول‌اکرم(ص) و مغازی، غرایب‌الحدیث همچنین قرائت، نقطه‌گذاری، اعراب و وقوف قرآن تألیف کردند. کتابخانه مسجد قرطبه در اندلس، کتابخانه‌های مسجد قرویین در شهر فاس مراکش، کتابخانه مسجد قیروان در تونس و کتابخانه‌های مسجد نور و مسجد عباسیه در اسکندریه مصر از جمله کتابخانه‌های مهم مساجد در قرون دوم تا نهم هجری بودند. گذر ایام و گذشت قرن‌های متمادی، شکوه مساجد در سرزمین‌های اسلامی و توسعه کتابخانه‌های مساجد را هم افزون کرد و حالا، کتابخانه‌های مساجد در کشورمان و در قرن حاضر، یکی از منابع مهم در زمینه علومی دینی و قرآنی است که در کنار ارائه خدمات کتابخانه‌ای، بانی بسیاری از فعالیت‌های فرهنگی در مساجد هم محسوب می‌شود. طبق تازه‌ترین آمارها، هم‌اکنون ۷ هزار باب کتابخانه مخزن‌دار در مساجد کشور در حال فعالیت هستند که آمار قابل‌توجهی در زمینه توسعه کتابخانه مساجد در کشور است و ظرفیت بالقوه‌ای برای تغذیه فکری و تربیت نسلی که ورود به اجتماع را با شرکت در برنامه‌های فرهنگی و مذهبی مسجد آغاز می‌کند. مسئولیت تجهیز و توسعه کتابخانه‌های مساجد در کشورمان با ستاد عالی کانون‌های فرهنگی و هنری مساجد بوده و این ستاد پیشگام طرح توسعه منابع کتابخانه‌ای در مساجد کشور است. طرح‌های توسعه‌ای متعددی توسط این ستاد در کتابخانه‌های مساجد شهری و روستایی اجرایی می‌شود که از میان آنها می‌توان به اجرای طرح ملی شنبه‌های کتاب مساجد، تولید کتاب صوتی با مشارکت اعضای کانون‌های مساجد سراسر کشور، برگزاری مسابقات کتابخوانی در رده‌های سنی مختلف و برگزاری کارگاه آموزشی ویژه کتابداران مساجد اشاره کرد که از مهم‌ترین اقدامات ستاد هماهنگی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد کشور در راستای ترویج فرهنگ کتاب و کتابخوانی محسوب می‌شود. با این حال، به نظر می‌رسد ظرفیت‌های فرهنگی و اجتماعی کتابخانه‌های مساجد کشور می‌تواند بیش از این باشد و برای بهره‌گیری مناسب و بهینه از همه ظرفیت‌ها، باید تعاملات بیشتری با مراکز فرهنگی و هنری صورت گیرد تا اجرای بخشی از طرح‌ها و برنامه‌های فرهنگی و هنری مرتبط با موضوع کتاب و کتابخوانی به ستاد هماهنگی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد کشور و در رأس آن، کتابخانه‌های مساجد واگذار شود. مثال روشن این موضوع، اقدام و مشارکت مسجد جوادالائمه در جنوب غرب تهران در اجرای جشنواره انتخاب کتاب سال شهید حبیب غنی‌پور است که به عنوان یکی از رویدادهای مهم کشوری در بخش کتاب و کتابخانه نقش‌آفرینی می‌کند و سهم قابل توجهی در اشاعه فرهنگ کتابخوانی در جامعه اسلامی دارد.

فرازی از موسیقی انقلاب

پیشنهاد

رضا مهدوی
نوازنده سنتور و مدرس دانشگاه

سیدحسام‌الدین سراج اصفهانی از پدری فاضل و مسلط به ادبیات و برخوردار از صدای خوش، به فراگیری هنر و علم تشویق می‌شود. سراج موسیقی را با ساز پایه و شاخص در ریتم یعنی ضرب یا تنبک آغاز می‌کند و سنتور را نزد زنده‌یاد سیروس ساغری می‌آموزد و بعدها در تهران هنگام تحصیل در رشته معماری دانشگاه شهید بهشتی، آموزش این ساز را نزد زنده‌یاد فرامرز پایور، رضا شفیعیان و پشنگ کامکار ادامه می‌دهد. آواز را با ردیف زنده یاد محمود کریمی آغاز و در ادامه نزد زنده یاد محمدرضا شجریان، ردیف طاهرزاده را جسته و گریخته تلمّذ می‌کند و از همان ابتدای فعالیتش در یادگیری فن موسیقا به آهنگسازی فطری روی آورده و نخستین بارقه‌هایش در مجموعه «نینوای ۱و۲» تجلی پیدا می‌کند؛ آهنگ‌هایی برخاسته از زمینه‌های نوحه و مدح و موسیقی دستگاهی و تا حدی شعارهای انقلابی از مردم در کف خیابان همچون، نغمه «گلبرگ سرخ لاله‌ها - در کوچه‌های شهرما- بوی شهادت می‌دهد» که اندکی نمونه‌هایش را در گروه‌های عارف و شیدا و چاوش از زنده‌یاد محمدرضا لطفی، حسین علیزاده، شهرام ناظری و زنده یادمحمدرضا شجریان شاهد بوده‌ایم. ذات خداجوی و دین‌محور سراج او را به فرازهایی دیگر از بیکران موسیقی ایران هدایت کرد تا جایی که به‌دنبال خلق آثار با آوازخوانی و خوانش‌های حماسی - عرفانی و البته در محور توسعه هنر دینی - انقلابی روی آورد و تصانیف و آهنگ ترانه‌های ابتدای فعالیت او در آلبوم‌های «نینوای ۱و۲» تجربه و عرضه گردید. گفته می‌شود برخی از این آهنگ‌ها پس از پیروزی انقلاب یعنی تیر ۱۳۵۸ تولید شده است، اما به مرورزمان تا شکل‌گیری واحد موسیقی حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی در نیمه دوم ۱۳۶۰ با حضور حسام‌الدین سراج و احمد انوشه نوازنده نی، زمینه آهنگسازی و اجرا و در نهایت تولید آثاری در زمینه‌های موسیقی فیلم و آهنگ‌هایی با محتوای فرهنگ شنیداری متناسب با ابتدای شکل‌گیری انقلاب اسلامی و همزمانی با آغاز جنگ تحمیلی نمونه‌آفرینی و الگوسازی شکل می‌گیرد. آثاری همچون «جام شفق» ترانه فیلم «دو چشم بی‌سو»، «فتح نامه»، «زمین شد لاله‌گون» ترانه فیلم «توبه نصوح»، «گل‌های سنگر»، «نصرمن الله» و غیره و البته موسیقی و خوانندگی جذاب حسام‌الدین سراج که در حقیقت باعث شهرت فراگیر او هم شد با دکلمه دلنشین و نافذ زنده‌یاد فرج‌الله سلحشور درباره فلسطین و لبنان باسَروده زنده‌یاد حمید سبزواری، فصلی دیگر در موسیقی ایران بعد از انقلاب را رقم زد. در حقیقت رسالت موسیقی بالاتر از بستری برای لذت بردن است. مسیری برای تعمق و اندیشه است. لایه‌هایی ازمعنا است که می‌تواند از موسیقی تراوش و بدعت‌گذاری برای تجربه‌های دانشی نو به فرازی نو برسد تا صاحب اثر را شکوفا و مانا نگهدارد. به عبارتی از استمرار موسیقی خوب در اینگونه موسیقی‌ها که «سرود» هم نامیده می‌شود سَنتِز موجود در گذر تاریخ را تکرار نمی‌کند! والبته از نگاه خاطره و تجربه فردی این موسیقی و سرودها به تاریخ مبدأ می‌رسند. گفتنی است اندیشه سیاسی و فرهنگی و اجتماعی پدید آورنده اثر در مؤثر شدن هر حرکت هنری به‌وجود آورنده گونه‌ای پُررنگ در ادامه مسیر فعالیت‌های هنری قلمداد می‌شود. نباید غافل بود از شعرخوانی‌های پرصلابت، القای مفهومی، عاطفی و دراماتیک و البته از نوع خاص با زبان فرج‌الله سلحشور بویژه در درست خوانی اشعار سخت علی معلم دامغانی و سپیده کاشانی و حمید سبزواری، نقش مهمی در تولید مجموعه آثار «نینوا» ایفا کرد که یکی از آنها را می‌توان در نبود آواز خوانی سراج در پی عادت شنیداری مردم را که دوست دارند آواز و ترانه و تصنیف در کنار هم باشند ذکر کرد. این موضوع خوشبختانه در مجموعه‌های «وداع ۱و۲» با صدای مرحوم اصغر فردی به‌خوبی تکرار شد.

بسیاری اعتقاد دارند اگر حسام‌الدین سراج همان رویه آغازین دهه ۶۰ را دنبال می‌کرد امروز جایگاهی بلندتر در عرصه آواز و موسیقی ایرانی داشت. او گاهی مواقع موسیقی‌های دیگر از فرهنگ و نقاط ایران مانند موسیقی کرمانشاهان و غیره را روی صحنه و محفل و استودیو تجربه کرده و البته شاید استقبال هم شده، اما مردم ایشان را با تعبّد و روحیه انقلابی بیشتر می‌پسندند.

اجرای تولیدات تئاتری به جشنواره‌ها محدود نشوند

پنجره‌ای روبه دیوار

رضا آشفته
منتقد تئاتر

آثاری که در جشنواره‌های مختلف تئاتری شرکت می‌کنند بیش از حد معمول است، یعنی اغلب تولیدات نمایشی برای حضور در جشنواره‌ها ارائه می‌شوند ولی پس از آن با اجرای همگانی همراه نمی‌شوند. این نقطه ضعفی برای سیستم تولید تئاتر کشورمان به شمار می‌آید چراکه در نهایت همه این ساخته‌ها باید در یک اجرای همگانی روی صحنه بروند.

جشنواره‌های تئاتری بسیارند، برخی از آنان تداوم چندانی پیدا نمی‌کنند و خیلی زود هم از گردونه فرهنگی خارج می‌شوند. برخی دیگر نیز با آنکه از پشتوانه مالی بهره‌مند شده‌اند اما به دلیل مشخص نبودن یک برنامه فرهنگی، با تغییرات مدیریتی این عرصه به بن‌بست رسیده و تعطیل شده‌اند. در این بین برخی دیگر به دلیل همان پشتوانه و داشتن یک برنامه بلندمدت با تمام فراز و نشیب‌های ممکن به راه خود ادامه داده و همچنان بر حضور و تأثیر فرهنگی خود تأکید می‌ورزند.

برخی جشنواره‌های تئاتری به ضرورت حضور فرهنگی‌شان قادر به اثرگذاری هستند؛ با این حال فقدان یک پشتوانه دقیق وگاه بی‌برنامگی آنها را با خطر حذف و تعطیلی همراه می‌کند و این یعنی بود و نبودشان فرق چندانی برای فرهنگ جامعه ندارد. بنابراین شاید بهتر باشد که از برگزاری جشنواره‌های نامنظم و گاه‌گداری صرفنظر کرده و به جشنواره‌های کمتر، اما پربارتر چشم امید بست تا در نهایت بتوان در جریان فرهنگی تأثیر مطلوب‌تری را با ارائه تولیدات با کیفیت‌تر به جای گذاشت. البته ناگفته نماند که در جشنواره‌های جدی‌تر و بزرگ‌تر نیز بحث حمایتی از گروه‌ها و تولیدات تئاتری کمتر تعریف شده و بیشتر به تولید و اجرای آنها در جشنواره‌ها بسنده می‌شود؛ درحالی که این تولیدات، بویژه نمونه‌های باکیفیت‌تر بهتر است که با اجرای همگانی همراه شوند و مخاطبان بیشتری آنها را ببینند.

جشنواره تئاتر فجر بزرگترین جشنواره پس از انقلاب است که خوشبختانه بسیاری از تولیدات آن یا پیش از ورود به جشنواره یا پس از آن به اجرای همگانی رسیده‌اند. هرچند که گاهی در حق برخی از این آثارهم کم‌لطفی شده و از گردونه اجرای همگانی بازمی‌مانند. این مسیر درستی برای مواجهه و حضور آنها در جشنواره تئاتر فجر نبوده است زیرا که این جشنواره با شعار «تئاتر برای همه» برای گسترش این هنر در سراسر ایران برنامه‌ریزی شده و هر ساله کار خود را پیش می‌برد؛ رویدادی رقابتی که بی‌اغراق کامیابی‌های قابل ملاحظه‌ای را هم سبب شده است.

بنابراین تولید نمایش و شرکت در هر جشنواره‌ای باید با انگیزه حضور در اجرای همگانی همراه و ممکن شود تا مادامی که چنین برنامه‌ای با تبیین، تدوین و هماهنگی ارائه شود، برگزاری جشنواره‌های تئاتر نیز لازمه بدنه آن خواهند بود و این بده بستان در شکل تکاملی ارتقای هنر تئاتر در کشورمان اثرگذار خواهد بود. آثار برتر اگر با داوری درست تعیین شده باشند، می‌توانند انتخاب‌های مطلوبی برای مردم و خانواده‌هایشان تلقی شوند. بر همین اساس معتقدم که جشنواره‌ها باید به عنوان ویترین‌های متنوع و برگزیده، رسالت هماهنگی با مخاطبان را عهده‌دار شوند. این‌گونه در یک فضای سالم رقابتی آثار برتر مشخص شوند و حتی گاهی نیز بدون رقابت اما با وجود فیلترهای دشوار انتخاباتی، می‌توان شاهد حضور کارهایی برگزیده در جشنواره‌ها بود. کلام آخر اینکه رقابتی یا غیر رقابتی بودن جشنواره‌ها اهمیت چندانی ندارد اگر خود جشنواره‌ها ارزشمند و معتبر باشند.

زینب(س) استمرار بخش نهضت عاشورا

آیین

اسماعیل علوی
دبیر گروه پایداری

نیمه رجب -امروز- به قولی روزوفات حضرت زینب(س) یک سال و هفت ماه بعد از واقعه عاشوراست. در ارتباط با رحلت حضرت زینب(س) نقل قول‌های دیگری نیز وجود دارد، اما این قول مشهورتر است. تاریخ در ارتباط با علت وفات حضرت زینب(س) سکوت کرده، ولی وفات زود هنگام آن حضرت در ۵۶ یا ۵۷ سالگی نمی‌تواند متأثر از آلام و مصیبت‌های عاشورا ویک اربعین سفر اسارت نباشد. چرا که حضرت زینب(س) به نقل از سیره‌نگاران زنی قوی بنیه و پرطاقت بوده است. همچنین گزارش تاریخ پیرامون شهری که آن حضرت در آن وفات یافته و دفن گردیده نیز با ابهاماتی همراه بوده و به دور از صراحت است، تا آنجا که کار به حدس و گمان کشیده می‌شود. پیرامون این موضوع، یک قول این است که آن حضرت هنگام وفات در مدینه می‌زیسته، همانجا رحلت کرده و در بقیع یا جای دیگری در شهر مدینه دفن شده است. یک نقل دیگر مؤید آن است که حضرتش در شام بوده، در آنجا پس از ابتلا به یک بیماری وفات یافته و همان جا به خاک سپرده شده است. قول سومی نیز حاکی از آن است که در مهاجرت به مصر در شهر قاهره فوت و در زاویه این شهر مدفون شده است.

یکی از اصلی‌ترین دلایل چنین ابهاماتی که بر وقایع تاریخی پیرامون شخصیت‌هایی همانند حضرت زینب(س) سایه انداخته، دشمنی با اهل بیت رسول خدا(ص) و کم‌اثر کردن آثار وجودی آنان است. جالب است بدانید بیشتر حکومت‌های مسلط برجهان اسلام مخالف انتشار کتاب‌هایی بودند که درارتباط با اهل بیت رسول خدا(ص) به رشته تحریر درمی‌آمدند.

قول نخست که قائل به سکونت حضرت زینب(س) در مدینه و دفن در این شهر پس از وفات است از سوی «سید محسن امین» عالم بزرگ شیعی مورد حمایت قرار داشته و وی این احتمال را با تفصیل در کتاب خود «اعیان الشیعه» مطرح و دلایل آن را برمی‌شمرد. منطق این گروه برای مدعای خود، این است که در کتب تاریخی ورود حضرت زینب(س) بعد از واقعه عاشورا به مدینه آمده ولی برای خروج آن حضرت از مدینه هیچ نقل تاریخی در دست نیست! بنابراین آن حضرت هنگام رحلت در مدینه حضور داشته و در همین شهر - احتمالاً قبرستان بقیع- دفن شده است. بر این فرض ایرادات بسیاری وارد است از جمله اینکه حضرت زینب(س) درمیان مردم مدینه شخصیت شناخته شده‌ای بود و بسیاری از مردم مدینه حضرتش را شناخته و برایش مقام و منزلتی قائل بودند، چطور ممکن است شخصیتی چنین فوت شود و جمعی ولو اندک برای تشییع جنازه و دفن او حاضر نشوند و بالطبع از محل دفن وی باخبر نباشند و سخنی در ارتباط با محل دفن ایشان به زبان نیاورند!

درباره اثبات ثقه و صحت دو احتمال دیگر نیز هر یک از مدعیان ادله بسیاری اقامه کرده‌اند، که نسبت به دلایل آنان نیز ابهامات و سؤالاتی جدی وجود دارد که جای طرح آنها در این مختصر نیست. اجمالاً اینکه «ابن اثیر» در «الکامل» و «ابن بطوطه» در سفرنامه خود خبر از دفن یکی از دختران علی(ع) و فاطمه(س) به نام ام‌کلثوم زینب صغری در یک فرسخی دمشق - شام - داده و وی را همان حضرت زینب(س) دانسته‌اند. حال آنکه در هیچ یک از منابع اسلامی کنیه و لقبی با عنوان ام‌کلثوم برای حضرت زینب(س) ذکر نشده است. ضمن اینکه روی سنگ قبری که در حفاری‌های ۵۰ سال پیش حرم به دست آمد، عبارت «این قبر زینب صغری است که کنیه‌اش ام‌کلثوم بود....» حک شده است. درصورتی که احدی از مورخان نگفته‌اند که کنیه حضرتش ام‌کلثوم بوده است. در کتابی که با عنوان «اخبار الزینبیات» در قرون اخیر و به‌طور اتفاقی در حلب مورد شناسایی قرار گرفت و بعدها با پی بردن به اینکه در سال ۴۸۳ از روی کتابی با همین عنوان استنساخ شده و احتمالاً تاریخ تألیف کتاب اصلی قرن دوم هجری است، به نقل از سلسله روات خود آورده است که: حضرت زینب(س) در بازگشت از سفر اسارت با توصیف وقایع عاشورا مردم مدینه و بنی‌هاشم را علیه دستگاه ظلم یزید تحریک و آنان را به گرفتن انتقام خون امام حسین(ع) و سایر شهیدان کربلا تشویق می‌نمود. این بود که عمربن سعد در نامه‌ای وضعیت را به یزید گزارش کرد. یزید نیز دستور به دور کردن حضرت زینب از مدینه داد. این بود که حضرت زینب(س) از مدینه اخراج و برای ورود به مصر و شام مخیر شد. تاریخ در این باره صراحت ندارد. ولی هم در شام و هم در مصر بناهای باشکوهی با عنوان محل دفن حضرت زینب وجود داشته و مورد احترام و تکریم مسلمانان است.

عکس نوشت

نمایشگاه آثار نقاشی حسن روح الامین چهره برگزیده هنر انقلاب با عنوان «دل نگاره» با موضوع زندگی اهل بیت (ع) در موزه هنرهای شرقی مسکو افتتاح شده که تا ششم فروردین ۱۴۰۲ برپا خواهد بود. قرار شده با حضور حسن روح الامین، کارگاه‌های آموزشی در خصوص هنر اسلامی در موزه هنرهای شرقی مسکو، دانشکده نقاشی دانشگاه دولتی سینمایی روسیه (قدیمی‌ترین دانشگاه سینمایی جهان) و نشستی با شمایل‌نگاران کلیسای ارتدوکس در شهر سرگئی پاساد نیز برگزار شود. /ایرنا